

MAT

MAKROEKONOMSKE ANALIZE I TRENDVI

MACROECONOMIC ANALYSES AND TRENDS

MAKROEKONOMSKE ANALIZE I TRENDVI

Broj 199, maj 2011.

Beograd, 7. jun 2011.

Makroekonomski pregled

Pokazatelji glavnih privrednih tokova bili su u aprilu nepovoljni:

✓ Industrijska proizvodnja opada

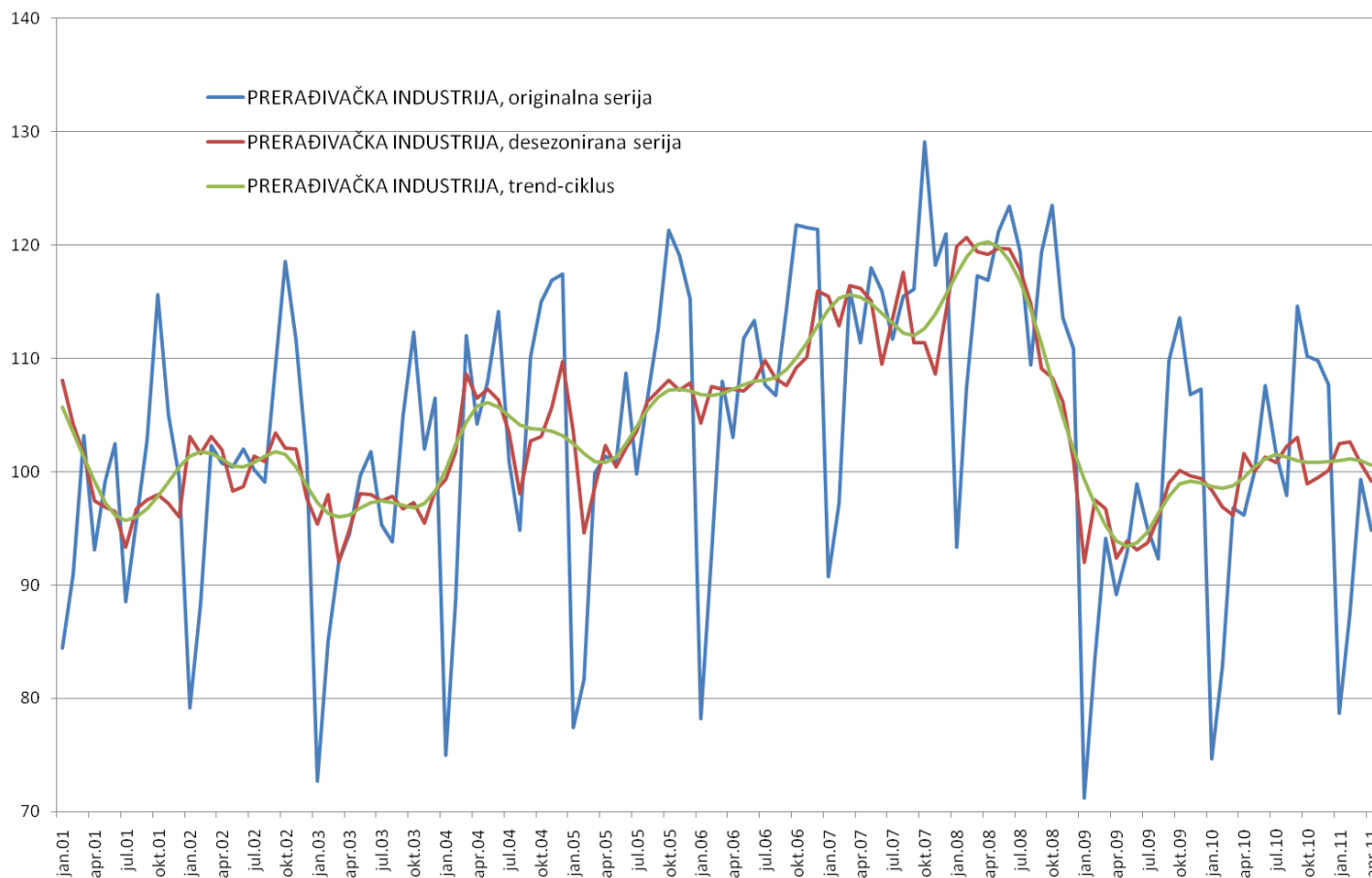
- Nakon pada desezone proizvodnje u martu za 1,0%, u aprilu je usledio dodatni za 1,2%.
- Prerađivačka industrija je desezone umanjena u aprilu za čak 1,5%, međugodišnji pad iznosi 1,4%.
- Najviše zabrinjava loše stanje u prehrambenoj industriji.

✓ Loši rezultati u spoljnotrgovinskoj razmeni

- Nastavljen uspon trenda uvoza
- Izostajanje porasta izvoza

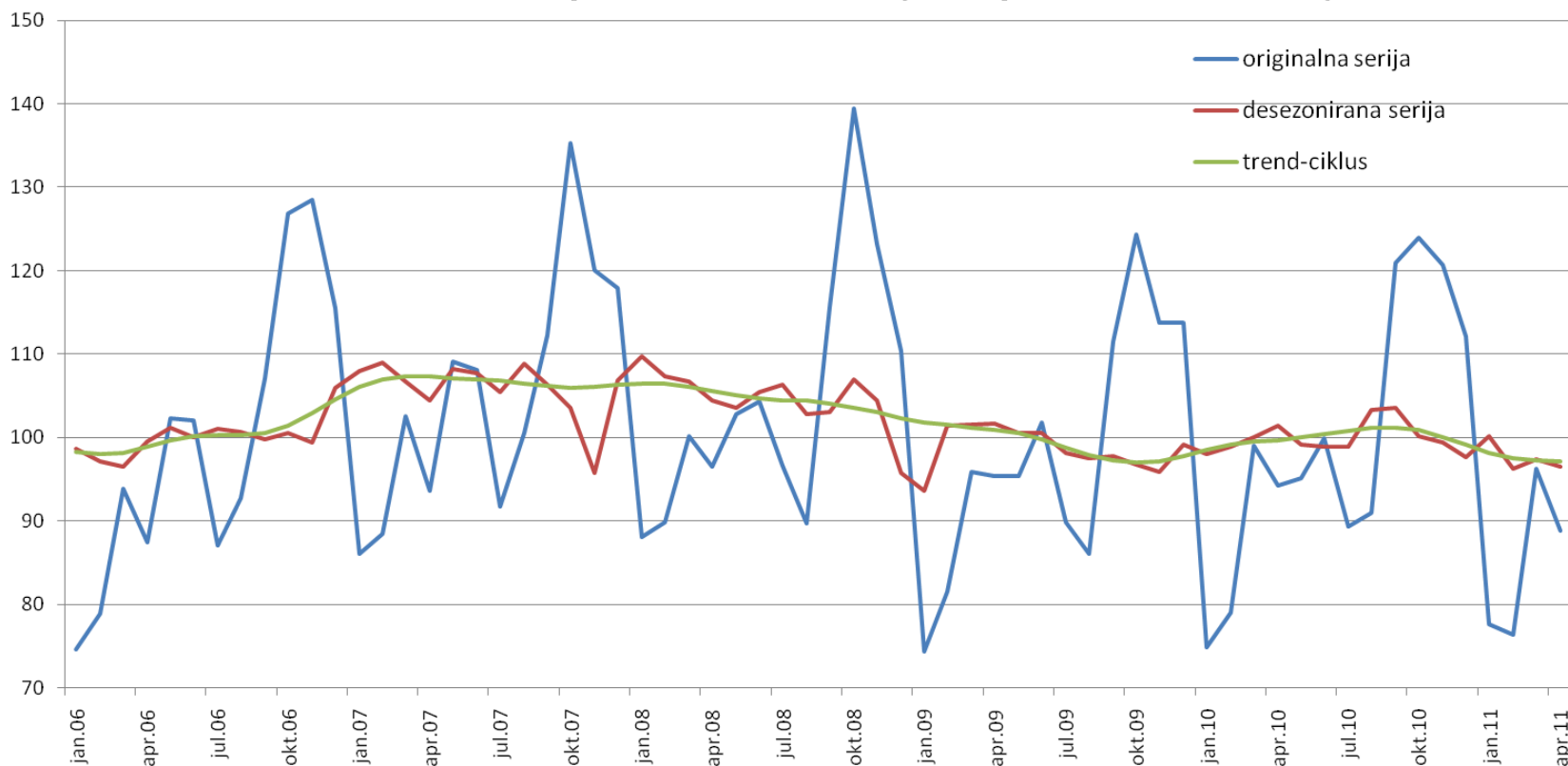

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA 2001-2011. prosek 2010=100

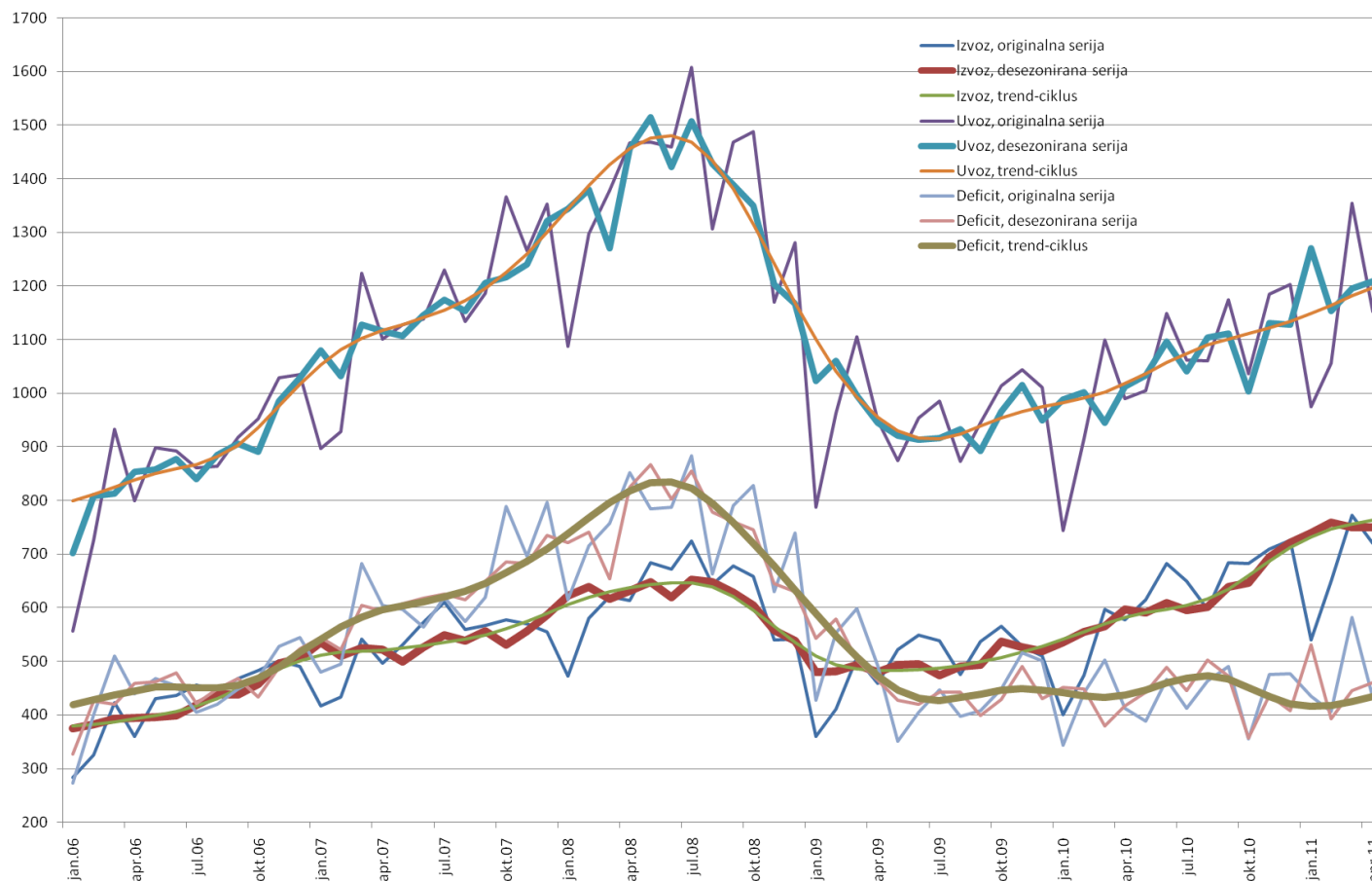

PROIZVODNJA PREHRAMBENIH PROIZVODA 2006-2011. indeksi, prosek 2010=100 (25% prerađivačke ind.)

SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMENA SRBIJE 2006–2011. U MILIONIMA EVRA

Analize

Poljoprivreda Srbije: stanje, potencijali i potrebne mere

- ✓ Ima utešnih predviđanja da bi se cene hrane u svetu u 2011. mogle stabilizovati nešto ispod sadašnjeg nivoa.
- ✓ Ipak, u Srbiji:
  - Prvo, pšenice je zasejano manje nego ikada, pa se i pod pretpostavkom rekordnih prinosa ne mogu očekivati veći viškovi.
  - Drugo, sredinom maja počela je “trgovina na zeleno” kukuruzom, i to po ceni koja je za 35-40% veća od prošlogodišnje cene u ovom periodu.
  - Treće, kako se pariteti drugih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda tradicionalno računaju prema ovim žitima, realno je očekivati da cene strateških proizvoda neće padati u narednom periodu.

- ✓ Najmarkatnija karakteristika poljoprivrede Srbije od 2000. godine do danas je pad stočarske proizvodnje, zbog:
  - Prvo, nestabilne podrške proizvođačima, koja je varirala po obimu, nameni podsticaja i korisnicima,
  - Drugo, nestructuriranog tržišnog lanca, koji je delimično posledica prisustva sive ekonomije.

- ✓ Najveći problem poljoprivredne politike je njena nekonzistentnost.
  - Podrška proizvođačima neprekidno varira po obimu, nameni podsticaja i korisnicima.
  - Preduslovi za korišćenje podsticaja menjali su se iz godine u godinu i u takvim uslovima proizvođači nisu mogli da planiraju dugoročniju proizvodnju i investicije.

Kvalitet kreditnog portfolija bankarskog sektora

- ✓ Problematični krediti rastu u 2010.
  - Nivo NPL je povećan za 71,9 mlrd. dinara, odnosno za 26,3%, pa na kraju 2010. dostiže vrednost od 273,5 mlrd. dinara.
- ✓ NPL rezultiraju istiskivanjem privatnog sektora.
  - Averzija banaka prema kreditiranju privatnog sektora i njegovo istiskivanje iz procesa kreditiranja u korist kreditiranja države.
- ✓ Porast NPL na segmentu stanovništva tek treba očekivati.
  - Najveći kvantum subvencionisanih kredita stanovništvu, koji su delom iskorišćeni za refinansiranje problematičnih kredita, isplaćen je tokom drugog kvartala 2010. godine.

Zemlja	2009.	2010.
Srbija	15,7	16,9
Crna Gora	13,5	21,2
Bugarska	6,4	11,9
Rumunija	7,9	11,8
Hrvatska	7,8	11,0
Poljska	7,8	9,0
Češka	4,5	5,8
Mađarska	4,3	8,7

- ✓ Regionalno poređenje otkriva nezavidnu situaciju u Srbiji.
- ✓ NPL mogu da ugroze finansijsku stabilnost.

Rizični preduzetni kapital (venture capital) u Srbiji

- ✓ Ulaganja fondova koji stiču udeo u propulzivnim, rastućim, inovativnim, tehnološki orijentisanim mikro, malim i srednjim privrednim društvima u začetnoj, početnoj i fazi ekspanzije, kako bi ih kasnije, nakon 3 do 7 godina, prodali po većoj vrednosti.
- ✓ Mere za podsticanje:
  - ✓ Zakonom o investicionim fondovima predvideti i fond rizičnog preduzetnog kapitala kao posebnu ekonomsku kategoriju,
  - ✓ Propisati pravnu formu komanditnog društva kao alternativnu formu privatnih investicionih fondova,
  - ✓ Propisati da investicioni fondovi – fondovi rizičnog preduzetnog kapitala mogu da daju kredite privrednim društvima.,
  - ✓ Poreski podsticaji,
  - ✓ Da država u partnerstvu ili samostalno osnuje fond koji će na vlasničkim osnovama da ulaže u kompanije, te poseban fond u kome će biti sredstva za koja će fondovi rizičnog preduzetnog kapitala moći da konkurišu.
  - ✓ Da se sredstva tehničkih rezervi i garantne rezerve društva za osiguranje mogu ulagati u kapital fondova privatnog rizičnog kapitala

Ekonomaska politika

Kratkoročni aspekt

- ✓ Efekti poreskih olakšica za novo zapošljavanje mogu rezultirati pogoršavanjem stanja u budžetu.
- ✓ Strategija koja stoji iza odluke NBS o olakšanom zaduživanju građan je pogrešna i rizična:
  - Otvara problem konverzije valutnog u kreditni rizik.
  - Uvećava deficit razmene i pretežno se konvertuje u tražnju za uvozom.
  - Ukoliko se kreditna aktivnost banaka prema sektoru preduzeća bude i dalje smanjivala, to će dovesti do ubrzanja rasta kreditnih rizika u tom sektoru
- ✓ Komisije za zaštitu (od) konkurencije o preispitivanju prodaje „Maksija“
  - Govori se o „širenju“ koncentracije“ ?
  - “Ulazak isuviše velike firme na naše tržište mogao da demotiviše druge ulagače” – netačno

Dugoročni aspekt: stabilnost i razvoj

- ✓ Loši trendovi u realnim prihodima i rashodima budžeta se nastavljaju.
  - U odnosu na prva četiri meseca prethodne godine, primanja budžeta realno su niža za 3,6% dok su izdaci budžeta realno porasli za 0,7%.
- ✓ Deficit ima tendenciju rasta, te će biti neophodno pojačano zaduživanje kroz zapise koji će tek doći na naplatu.
- ✓ Neodrživost inercija u fiskalnom sektoru na duži rok:
  - Dužina tog roka?
  - Podsticanje inflacije
  - Slabljenje monetarne politike

Razvojni scenariji:

- ✓ Izmene u skladu sa pristiglim podacima za startnu, 2010. godinu
- ✓ Rastu rizici do 2015. godine:
  - ✓ stopa servisiranja duga je velika,
  - ✓ zaduživanje države se sudara sa fiskalnim pravilom o javnom dugu,
  - ✓ cene kredita mogu biti veće,
  - ✓ mogu biti izražena bankrotstva,
  - ✓ prihodi budžeta mogu se realno smanjivati,
  - ✓ ako nema ubrzane fiskalne konsolidacije javljaće se sve veći pritisak ka kratkoročnom zaduživanju i inflaciji kao posledici,
  - ✓ koncepcija reformi u javnom sektoru nije osmišljena a vremenski horizont potreban da se reforme pretoče u efekte na budžet topi se,
  - ✓ dosadašnji zakonski instrumenti ne vode na put reformi i održivosti socijalnih funkcija države.
- ✓ Fiskalna održivost u bilo kom scenariju je neostvariva na srednji rok ako se samo slede fiskalna pravila, a ne sprovode reforme javnog sektora.

Potrebne mere:

- ✓ Donošenje zakona o gradskom i građevinskom zemljištu
- ✓ Donošenje zakona o javnim delatnostima
- ✓ Donošenje konsistentne regulative o javno-privatnom partnerstvu
- ✓ Da se država konsoliduje i dovede u red u pogledu svojih osnovnih funkcija i kontrole trošenja
- ✓ Donošenje zakona o javnoj imovini
- ✓ Donošenje Zakona o restituciji i njegova primena
- ✓ Nastavak reforme i racionalizacije obrazovnog i zdravstvenog sistema
- ✓ Konsolidacija pojedinih javnih preduzeća, transformacije, što podrazumeva i otklanjanje cenovnih dispariteta
- ✓ Donošenje zakona o državnim investicionim i ograničeno investicionim fondovima
- ✓ definisanje seta podsticajnih mera za razvoj malih i srednjih preduzeća.

MAT

MAKROEKONOMSKE ANALIZE I TRENDVI

MACROECONOMIC ANALYSES AND TRENDS

MAKROEKONOMSKE ANALIZE I TRENDVI

Broj 199, maj 2011.

Beograd, 7. jun 2011.